20/07/2023

«ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ»: 49 Χρόνια από την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο (ΒΙΝΤΕΟ/ΦΩΤΟ)

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Σαρανταεννιά χρόνια συμπληρώνονται σήμερα από την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο με την κωδική ονομασία «Αττίλας». Σαρανταεννιά χρόνια και κανείς δεν ξέχασε τους αδικοχαμένους Κύπριους που έπεσαν υπέρ πίστεως και πατρίδος αλλά και τους αγνοουμένους. Δεν ξέχασαν οι μανάδες που αναζητούσαν επί χρόνια τα παιδιά τους και έσβησαν με το μαχαίρι του πόνου στην καρδιά. Δεν ξέχασε η πολιτική ηγεσία και η Εκκλησία της Κύπρου που φροντίζουν να κρατούν ζωντανή τη μαύρη επέτειο και να διεθνοποιούν το θέμα της παράνομης εισβολής στην Κύπρο που έκοψε στα δυό τη Μεγαλόνησο. Δεν ξεχνούν όμως και οι ξεριζωμένοι που πηγαίνουν στη Βόρεια Κύπρο και βλέπουν το σπιτικό τους να έχει καταληφθεί από Τούρκους εποίκους και τις Εκκλησίες να

στέκουν βουβές και βεβηλωμένες.

Το ιστορικό

Η Τουρκική εισβολή στην Κύπρο με την κωδική ονομασία «Αττίλας» ξεκίνησε την αυγή της 20ης Ιουλίου 1974, με αποβατικές και αεροπορικές επιχειρήσεις. Συμμετείχαν συνολικά γύρω στους 40.000 άνδρες υπό τη διοίκηση του αντιστρατήγου Νουρετίν Ερσίν. Η ελληνική πλευρά πιάστηκε στον ύπνο και η αντίδρασή της εκδηλώθηκε με μεγάλη καθυστέρηση. Η Τουρκία υποστήριξε ότι δεν επρόκειτο για εισβολή, αλλά για «ειρηνική επέμβαση», με σκοπό την επαναφορά της συνταγματικής τάξης στην Κύπρο, που είχε καταλυθεί από το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου (15 Ιουλίου 1974).

Τα τουρκικά αποβατικά σκάφη άρχισαν να αποβιβάζουν δυνάμεις ανενόχλητα στην περιοχή Πέντε Μίλι, οκτώ χιλιόμετρα δυτικά της Κερύνειας, λίγο μετά τις 5 το πρωί της 20ης Ιουλίου. Σχεδόν ταυτόχρονα, σμήνη τουρκικών αεροπλάνων άρχισαν τις επιθέσεις, συνεχώς και κατά κύματα κατά της ευρύτερης περιοχής της Κερύνειας και της Λευκωσίας, ενώ άλλα αεροσκάφη και ελικόπτερα επιχειρούσαν ρίψεις αλεξιπτωτιστών σε επίκαιρα σημεία. Οι κάτοικοι βρέθηκαν στο έλεος των εισβολέων. Άοπλοι πολίτες δολοφονήθηκαν, γυναίκες βιάστηκαν και αιχμάλωτοι στρατιώτες εκτελέστηκαν.

Η αντίδραση της ελληνικής πλευράς ήταν ανεξήγητα αργοπορημένη. Παρ’ ότι το ελληνικό Πεντάγωνο γνώριζε τις κινήσεις των Τούρκων, θεωρούσε ότι μπλοφάρουν. Μόλις στις 8:40 το πρωί δόθηκε επισήμως από την Αθήνα η εντολή εφαρμογής των πολεμικών σχεδίων, ενώ το ελληνικό ραδιόφωνο (το ΕΙΡΤ εν προκειμένω), μετέδωσε την είδηση γύρω στις 11 το πρωί. Η καθυστερημένη κινητοποίηση έδωσε τη δυνατότητα στους Τούρκους εισβολείς να παγιώσουν τις θέσεις τους και να δημιουργήσουν προγεφύρωμα από το Πέντε Μίλι της Κερύνειας προς τον Άγιο Ιλαρίωνα, έχοντας ως αντικειμενικό στόχο τη σύνδεσή του με τον τουρκοκυπριακό θύλακο της Λευκωσίας.

Τούρκοι αλεξιπτωτιστές

Οι μονάδες της Εθνικής Φρουράς και της ΕΛΔΥΚ, όταν κινητοποιήθηκαν άρχισαν να πολεμούν με ηρωική αυτοθυσία, χωρίς μάλιστα να διαθέτουν αεροπορική κάλυψη και σύγχρονο οπλισμό. Αριθμούσαν γύρω στους 12.000 άνδρες (ελληνοκύπριους και ελλαδίτες), υπό τη διοίκηση του ταξιάρχου Μιχαήλ Γεωργίτση, που είχε το γενικό πρόσταγμα στο πραξικόπημα κατά του Μακαρίου. Στο μεταξύ, άρχισε να κινητοποιείται και ο ελληνοκυπριακός ανδρικός πληθυσμός και να μετέχει στον άνισο αγώνα με ό,τι διέθετε ο καθένας, πυροβολώντας από τις στέγες των σπιτιών του κατά των εισβολέων αλεξιπτωτιστών.

Στην Αθήνα, η κυβέρνηση αιφνιδιασμένη από την εξέλιξη των γεγονότων αρχίζει να παρουσιάζει εικόνα διάλυσης. Κηρύσσει γενική επιστράτευση, η οποία εξελίσσεται σε φιάσκο, δείχνοντας την τραγική κατάσταση που βρισκόταν ο Ελληνικός Στρατός. Και να σκεφθεί κανείς ότι την Ελλάδα κυβερνούσαν οι στρατιωτικοί και ο Στρατός αν μη τι άλλο θα έπρεπε να βρισκόταν σε υψηλό επιχειρησιακό επίπεδο.

Ο Αμερικανός υφυπουργός Εξωτερικών **Τζόζεφ Σίσκο**, που βρίσκεται και πάλι στην Αθήνα ως εντολοδόχος του Κίσινγκερ, συναντάται στο Πεντάγωνο με το αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων στρατηγό Μπονάνο. Ο παριστάμενος Δημήτριος Ιωαννίδης σε οργίλος ύφος απευθύνεται προς τον Σίσκο «Μας εξαπατήσατε… Ημείς θα κηρύξωμεν πόλεμον!» και αποχωρεί από τη σύσκεψη. Έκτοτε, τα ίχνη του

αόρατου δικτάτορα χάνονται. Ο Σίσκο στη διάρκεια της ημέρας μάταια αναζητεί αρμόδιο για συνομιλίες.

Αργά το βράδυ, το **Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ** εκδίδει το υπ’ αριθμόν 353 ψήφισμα, με το οποίο καλεί σε κατάπαυση του πυρός και σε αποχώρηση από την Κύπρο του «ξένου στρατιωτικού δυναμικού». Παρά την ομόφωνη έγκρισή του, αγνοείται από την Τουρκία, η οποία έχοντας την πρωτοβουλία των κινήσεων επείγεται να εφαρμόσει πλήρως τα σχέδια της. Γενικά, η διεθνής αντίδραση κατά του «Αττίλα» είναι χλιαρή.

Τουρκική απόβαση

Την επομένη, 21 Ιουλίου, οι μάχες στην Κύπρο συνεχίζονται με ιδιαίτερη σφοδρότητα. Στόχος των ελληνικών δυνάμεων στην Κύπρο είναι να αποκόψουν τον τουρκοκυπριακό θύλακο της Λευκωσίας από το προγεφύρωμα της Κερύνειας. Οι Έλληνες στρατηγοί απορρίπτουν εισήγηση για επέμβαση στην Κύπρο, προβλέποντας αποτυχία του σχετικού εγχειρήματος. Δύο ελληνικά υποβρύχια που πλέουν προς την Κερύνεια διατάσσονται να επιστρέψουν στην Ελλάδα.

Οι **Τούρκοι** εισβολείς, παρά την αριθμητική τους υπεροχή και την ποιοτική υπεροχή του οπλισμούς τους, αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα. Μάλιστα, από ασυνεννοησία η τουρκική αεροπορία βυθίζει το αντιτορπιλικό Κοτσατεπέ (D-354), το οποίο εξέλαβε για ελληνικό πλοίο και προκαλεί ζημιές σε άλλα δύο τουρκικά αντιτορπιλικά.

Την ίδια μέρα, σημειώνεται δραστηριοποίηση του αμερικανικού παράγοντα για την επίτευξη ανακωχής. Ο **Σίσκο,** που πηγαινοέρχεται μεταξύ Αθηνών και Άγκυρας, δεν βρίσκει κάποιον αρμόδιο στην Αθήνα να διαπραγματευτεί, καθώς όλοι οι αρμόδιοι έχουν εξαφανιστεί. Την ευθύνη αναλαμβάνει τελικά ο αρχηγός του Ναυτικού, ναύαρχος **Πέτρος Αραπάκης**, ο οποίος σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον **Κίσινγκερ** συμφωνεί η ανακωχή να ισχύσει από τις 4 το απόγευμα της 22ης Ιουλίου.

Στις 2 το πρωί της 22ας Ιουλίου, 12 ελληνικά μεταγωγικά τύπου Νοράτλας, που μετέφεραν καταδρομείς στο νησί, βάλλονται, κατά λάθος, από φίλια πυρά πλησίον του αεροδρομίου της Λευκωσίας, με αποτέλεσμα το ένα από αυτά να καταρριφθεί (4 μέλη του πληρώματος και 27 καταδρομείς έχασαν τη ζωή τους), ενώ άλλα δύο να πάθουν σοβαρές ζημιές. Την ίδια ημέρα, οι Τούρκοι εισβολείς εντείνουν τις

επιχειρήσεις τους. Αποβιβάζουν άρματα μάχης και το μεσημέρι καταλαμβάνουν την πόλη της **Κερύνειας.**

Στις 4 το απόγευμα αρχίζει να τηρείται η ανακωχή κατά τα συμφωνηθέντα, η οποία όμως θα παραβιασθεί αρκετές φορές από τους εισβολείς. Σ' αυτό το χρονικό σημείο, οι Τούρκοι ελέγχουν το 3% του Κυπριακού εδάφους, έχοντας δημιουργήσει ένα προγεφύρωμα, που συνδέει την Κερύνεια με τον τουρκοκυπριακό θύλακο της **Λευκωσίας.**

Τι ακολούθησε της Τουρκικής εισβολής – Η κατάληψη της Αμμοχώστου

Στις 20 Ιουλίου 1974, η Τουρκία εισέβαλε στρατιωτικά στην **Κύπρο** παραβιάζοντας κάθε κανόνα της διεθνούς νομιμότητας, περιλαμβανομένου του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Την πρώτη αυτή φάση της παράνομης τουρκικής εισβολής ακολούθησε και δεύτερη φάση κατά την οποία καταλήφθηκε η πόλη της Αμμοχώστου. Η Τουρκία έθεσε υπό παράνομη στρατιωτική κατοχή πέραν του 36% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο και κατέχει μέχρι σήμερα.

Ως αποτέλεσμα της τουρκικής στρατιωτικής εισβολής και κατοχής, **162.000 Ελληνοκύπριοι** εκτοπίστηκαν και έγιναν πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα και μέχρι σήμερα εμποδίζονται από τις κατοχικές αρχές να επιστρέψουν στα σπίτια και στις περιουσίες τους.

Μέχρι το τέλος του έτους 1975, η συντριπτική πλειονότητα των **Τουρκοκυπρίων** που ζούσαν σε περιοχές ελεγχόμενες από την νόμιμη κυβέρνηση, υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να μετακινηθούν, ως αποτέλεσμα της εκβιαστικής πολιτικής της Τουρκίας, στο υπό τουρκική κατοχή έδαφος της **Κυπριακής Δημοκρατίας.**

20.000 Ελληνοκύπριοι και Μαρωνίτες επέλεξαν να μην εγκαταλείψουν τα σπίτια τους παρά την τουρκική κατοχή. Οι περισσότεροι από αυτούς που παρέμειναν, κυρίως στη χερσόνησο της Καρπασίας υποχρεώθηκαν σταδιακά να εγκαταλείψουν την περιοχή. Ο αριθμός των **Ελληνοκυπρίων** και **Μαρωνιτών** που ζουν σήμερα σ' αυτή την περιοχή έχει μειωθεί στους 300. Η δραματική μείωση του αριθμού των εγκλωβισμένων καθίσταται πιο συγκλονιστική αν λάβει κανείς υπόψη τη συμφωνία που επιτεύχθηκε στη Βιέννη στις 2 Αυγούστου 1975, με την οποία η τουρκική πλευρά αναλάμβανε να παράσχει στον εγκλωβισμένο πληθυσμό *«κάθε βοήθεια για να διάγει ομαλή ζωή, περιλαμβανομένων διευκολύνσεων για την παιδεία και για την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων του, καθώς και ιατρική περίθαλψη από δικούς του γιατρούς και ελευθερία διακίνησης στον βορρά»*. Παραβιάζοντας τα συμφωνηθέντα, σε πρακτικό επίπεδο, η τουρκική πλευρά υπέβαλλε τους εγκλωβισμένους σε συνεχή παρενόχληση, περιορισμούς στη διακίνηση, άρνηση πρόσβασης σε επαρκή ιατρική φροντίδα, άρνηση επαρκών εκπαιδευτικών διευκολύνσεων, ιδιαίτερα πέραν της στοιχειώδους εκπαίδευσης, περιορισμούς του δικαιώματος χρήσης της ακίνητης περιουσίας τους και περιορισμούς της ελεύθερης άσκησης των θρησκευτικών δικαιωμάτων τους. Επρόκειτο, συνεπώς, για μια σκόπιμη πολιτική εθνικού ξεκαθαρίσματος, που ανάγκαζε τους εγκλωβισμένους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους.

Παράλληλα, η **Τουρκία** εφάρμοσε από το 1974 συστηματική πολιτική εποικισμού του κατεχομένου τμήματος της Κύπρου με μαζική μεταφορά πέραν των 160000 Τούρκων εκ Τουρκίας με στόχο την αλλαγή του δημογραφικού χαρακτήρα και αλλοίωση της πληθυσμιακής ισορροπίας στο νησί . Η πολιτική αυτή, σε συνδυασμό με την εκδίωξη των Ελληνοκυπρίων κατοίκων της περιοχής, την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς και την παράνομη αλλαγή των γεωγραφικών τοπωνυμίων στο κατεχόμενο τμήμα της **Κύπρου**, στοχεύει στην εξάλειψη κάθε ελληνικού και χριστιανικού στοιχείου που υπήρχε για αιώνες και εν τέλει στην

τουρκοποίηση της περιοχής. Στοχεύει επίσης στην αλλαγή του ισοζυγίου δυνάμεων και του κοινωνικού ιστού στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση της τουρκοκυπριακής ηγεσίας με την πολιτική της τουρκικής κυβέρνησης. Με τη μαζική δε μετανάστευση Τουρκοκυπρίων από τις κατεχόμενες περιοχές, ο ολικός αριθμός των Τούρκων στρατιωτών και εποίκων είναι τώρα μεγαλύτερος από τους εναπομείναντες Τουρκοκύπριους.

Σε πλήρη συνάρτηση με τον δεδηλωμένο στόχο της Τουρκίας για διχοτόμηση και εθνικό διαχωρισμό στο νησί, στις **15 Νοεμβρίου 1983** το κατοχικό καθεστώς προχώρησε σε μονομερή αποσχιστική ανακήρυξη της ούτω καλούμενης *«Τουρκικής δημοκρατίας της βορείας Κύπρου»,* πράξη η οποία καταδικάστηκε από την διεθνή κοινότητα ως παράνομη και νομικά άκυρη. Συγκεκριμένα το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, με το ψήφισμα 541(1983) αποδοκίμασε την ανακήρυξη αυτή, τη χαρακτήρισε νομικά άκυρη και ζήτησε την ανάκληση της. Το Συμβούλιο Ασφαλείας κάλεσε όλα τα κράτη να σέβονται την κυριαρχία, ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Κυπριακής Δημοκρατίας και να μην αναγνωρίζουν οποιοδήποτε κυπριακό κράτος άλλο από την Κυπριακή Δημοκρατία. Ανησυχώντας σοβαρά λόγω των περαιτέρω αποσχιστικών ενεργειών στο κατεχόμενο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίες παραβίαζαν το ψήφισμα 541 (1983), δηλαδή, τη δήθεν ανταλλαγή πρεσβευτών μεταξύ της Τουρκίας και της νομικά άκυρης οντότητας και τη μελετώμενη διεξαγωγή «συνταγματικού δημοψηφίσματος» και «εκλογών», καθώς και λόγω άλλων ενεργειών που αποσκοπούσαν στην περαιτέρω παγίωση της διαίρεσης της **Κύπρου** και των τότε απειλών για παράνομο εποικισμό των Βαρωσίων, το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε το ψήφισμα 550(1984) με το οποίο επαναβεβαίωσε το ψήφισμα 541 (1983) και επανέλαβε την έκκλησή του προς όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν την οντότητα που εγκαθιδρύθηκε με τις αποσχιστικές ενέργειες και παράλληλα τα κάλεσε να μη διευκολύνουν ή με οποιονδήποτε τρόπο βοηθήσουν την αποσχιστική οντότητα. Ταυτόχρονα το Συμβούλιο Ασφαλείας χαρακτήρισε τις απόπειρες για εποικισμό οποιουδήποτε τμήματος των Βαρωσίων από πρόσωπα άλλα από τους νόμιμους κατοίκους τους ως απαράδεκτες και ζήτησε τη μεταβίβαση της περιοχής αυτής στη διοίκηση των **Ηνωμένων Εθνών.**

Από ανθρωπιστική άποψη, η πιο τραγική συνέπεια της τουρκικής εισβολής στην **Κύπρο** το καλοκαίρι του 1974 είναι οι αγνοούμενοι. Κατά και μετά την τουρκική εισβολή, χιλιάδες **Ελληνοκύπριοι** είχαν συλληφθεί και κρατηθεί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Κύπρο από τον Τούρκους στρατιώτες και παραστρατιωτικούς, που ενεργούσαν υπό τις οδηγίες του τουρκικού στρατού. Επιπρόσθετα, πάνω από 2000 αιχμάλωτοι πολέμου είχαν μεταφερθεί παράνομα και κρατηθεί σε φυλακές στην Τουρκία. Κάποιοι από αυτούς εξακολουθούν να αγνοούνται. Εκατοντάδες άλλοι Ελληνοκύπριοι, τόσο στρατιώτες όσο και πολίτες (περιλαμβανομένων ηλικιωμένων, γυναικών και παιδιών) εξαφανίστηκαν σε περιοχές υπό τουρκική κατοχή και μέχρι σήμερα αγνοείται η τύχη τους. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις υπάρχουν καλά τεκμηριωμένες μαρτυρίες ότι τα αγνοούμενα πρόσωπα θεάθηκαν για τελευταία φορά εν ζωή στα χέρια του τουρκικού στρατού ή των παραστρατιωτικών ομάδων, που ενεργούσαν υπό τις οδηγίες και την ευθύνη των τουρκικών δυνάμεων κατοχής.

Πληροφορίες: Κυπριακό Υπουργείο Εξωτερικών/ Σαν Σήμερα